VIKIPEEDIA

Aguaruna keel

See artikkel vajab toimetamist. *(Aprill 2015)*
Palun aita artiklit toimetada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Aguaruna_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

See artikkel ootab keeletoimetamist.
Kui oskad, siis palun aita artiklit keeleliselt parandada (https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Aguaruna_keel&action=edit). (Kuidas ja millal see märkus eemaldada?)

Aguaruna keel on hibaro keelkonda kuuluv keel.

Aguaruna keele alternatiivsed nimed on **Aguajún**, **Ahuajún**, **Awajún**. Aguaruna keelt räägitakse Peruus. Keele kasutus on jõuline, suulise ja kirjakeele kasutus aktiivne. Keelt räägivad igas vanuses inimesed. Aguaruna keelt hakatakse õpetama algklassidest ning järk-järgult lisatakse juurde hispaania keelt. L1 tasemel valdajaid on 60-100%, kirjaoskajaid tasemel L2 50-75%. Õpetatakse põhikoolides.[1][2]

Sisukord

Täpsem piirkond, kus aguaruna keelt kõneldakse
Kõnelejate arv
Arvsõnad
Keele struktuur
Fonoloogia
Keelenäide
Kirjaviis
Keeleteaduslikult huvitavat
Viited

Täpsem piirkond, kus aguaruna keelt kõneldakse

Peruu - Potro, Mayo ja Cahuapanase jõgede äärsed alad, Marañóni jõe läänepoolseimad alad.[3][4]

Kõnelejate arv

38 300 ning suureneb.[5]

Arvsõnad

- 1 – bakichik

- 2 – jimaj
- 3 – kampatum
- 4 – ipaksumat
- 5 – uweja amua
- 6 – juin uwejan bakichik ijaku
- 7 – juin uwejan jimajan ijaku
- 8 – juin uwejan kampatum ijaku
- 9 – juin uwejan ipaksumat ijaku
- 10 – mai uwejan amuau

Aguaruna keeles pole palju sõnu, mis väljendavad numbrit – neid on vaid 4. Kui soovitakse kasutada numbreid, mis on suuremad kui 5, eelistatakse hispaaniakeelseid arvsõnu, et vältida liiga pikki liitsõnu.[6]

Keele struktuur

Fonoloogia

Häälikute arv: 21[7]

Konsonandid

Konsonandid	Bilabiaalne	Alveolaarne	Alveolaarne-palataalne	Velaarne	Glotaalne
Helitu	p	t	-	k	ʔ
Afrikatiiv	-	C	Č	-	-
Frikatiiv	-	S	š	-	-
Helilised	B	D	-	-	-
Nasaalsed	M	N	-	ŋ	-
Poolvokaalid	W	-	Y	-	H

Vokaalid

Vokaalid	Eesvokaal	Keskvokaal	Tagavokaal
Pikk	ɨ	ɨ̞	u
Lühike	-	a	-

Keele sõnajärje tüpoloogia on SOV – subjekt-objekt-verb.[8]

Keelenäide

Semagku – krokodill

Namaka - kuldkala

[9]

tsájam uwéj "dedo de la mano" (tähendab sõrm ja käsi)

[10]

Kirjaviis

Aguaruna keel kasutab Ladina kirjaviisi.[11]

Keeleteaduslikult huvitavat

Aguaruna keel on hispaania keelega üsna sarnane. Mõnede materjalide põhjal võib väita, et see keel on teinud läbi suuri muutusi kiire ajaga, näiteks on selle keele sõnade järjestus fraasides muutunud vaid 100 aastaga vastupidiseks varasemale: 1909 oli võimalik ainult järjekord omadussõna-nimisõna, 1992 tavaliselt omadussõna-nimisõna, kuid oli võimalik ka nimisõna-omadussõna, 2005. aastaks oli ainuvõimalik variant nimisõna-omadussõna.[12]

Viited

1. [1] (http://www.ethnologue.com/subgroups/jivaroan)
2. [http://www.ethnologue.com/map/PE
3. [http://www.ethnologue.com/language/agr
4. [http://www.ethnologue.com/map/PE
5. [http://www.ethnologue.com/language/agr
6. [http://www.native-languages.org/numbers/aguaruna_numbers.htm
7. [http://www-01.sil.org/Americas/peru/pubs/slp15.pdf
8. [http://www.academia.edu/1723846/Attributive_adjectives_and_the_internal_syntax_of_the_NP
9. [http://www.native-languages.org/aguaruna_animals.htm
10. [http://wals.info/example/all/wals_code_agr
11. [http://www.ethnologue.com/language/agr
12. [http://www.academia.edu/1723846/Attributive_adjectives_and_the_internal_syntax_of_the_NP

Pärit leheküljelt "https://et.wikipedia.org/w/index.php?title=Aguaruna_keel&oldid=5363624"

Selle lehekülje viimane muutmine: 09:46, 23. juuni 2019.

Tekst on kasutatav vastavalt Creative Commonsi litsentsile "Autorile viitamine + jagamine samadel tingimustel"; sellele võivad lisanduda täiendavad tingimused. Täpsemalt vaata Wikimedia kasutamistingimustest.